

Cultura | | Actualitzat el 21/01/2017 a les 16:50

Rafel Nadal: «Les dones van perdre la guerra dues vegades: com a republicanes i com a dones»

L'escriptor gironí torna a l'actualitat literària amb "La senyora Stendhal", la novel·la que tanca el cicle que ha dedicat als bàndols, el destí i la llibertat individual | "Tinc por que els joves perdin la visió completa i objectiva de la guerra un cop s'hagin perdut els referents que la van viure"

L'escriptor i periodista Rafel Nadal | Eva Domínguez

Després de l'èxit internacional

(<http://www.naciodigital.cat/noticia/106123/malediccio/dels/palmisano/novella/catalana/traduida/2015>) de *La maledicció dels Palmisano*, traduït a 14 llengües i amb vendes notables en països com Holanda o Itàlia, Rafel Nadal (Girona, 1954) torna a la Catalunya de postguerra amb *La senyora Stendhal* (<http://www.grup62.cat/lilibre-la-senyora-stendhal-241371.html>), un llibre que arriba dispost a ser un dels grans noms d'aquest Sant Jordi. A cavall de la realitat i la ficció, l'obra tanca el cicle que l'escriptor i periodista gironí ha dedicat als bàndols, el destí i, especialment, la llibertat individual, sense defugir una essència vitalista que ens interpel·la des de la passió, el gran motor que ho acaba movent tot.

- Des del 2012, quan debuta, fins ara, ha viscut una carrera literària fulgurant.

- Al marge de *La maledicció dels Palmisano*

(<http://www.naciodigital.cat/noticia/106123/malediccio/dels/palmisano/novella/catalana/traduida/2015>)

15) , que té una producció independent, la resta de coses escrites ja venen del 2010, de quan deixo *El Periódico* i començo a escriure de manera compulsiva. Alguns potser es podrien haver publicat conjuntament, com *Quan érem feliços* o *Quan en dèiem xampany*, que és quan descobreixo la Primera Guerra Mundial i m'obsessio amb això dels bàndols i del destí. A *La senyora Stendhal* hi ha bona part del mateix.

- Realment la novel·la tancarà aquest cicle dedicat als bàndols, el destí i la llibertat individual?

- Sí, tot i que no ho saps mai... La gent m'explica moltes coses, i en aquest llibre hi ha històries de gent que me les explica després d'haver llegit els altres llibres. Aquí parlo, sobretot, dels límits de la responsabilitat individual i de la llibertat individual davant del grup. Els bons són, clarament, els republicans. Però reivindico molt que cadascú ha d'assumir els seus actes.

- Això ja era claríssim a *La maledicció dels Palmisano*.

- Però aquí vaig una mica més enllà. Allà em quedava una mica en el destí, en Vitantonio havia d'acabar prenent partit per lluitar contra el destí. Aquí desenvolupa una mica això. El llibre és la història d'un nen, i la seva mirada (neta, pura, primària). La seva mirada evoluciona, de mica en mica, amb l'edat. Es va fent adolescent i té els impulsos més vitalistes de l'adolescència. I, després, ja hi ha la mirada de més gran. Sempre hi veiem la doble influència del germà adoptiu, en Dani.

Em reivindico hereu de la República. I reivindico molt l'esforç que ha fet Catalunya en l'ensenyament, allò que en dèiem "anar a escola"

- El nen, de seguida se sent part del grup, d'aquesta família Stendhal, que és represaliada i ho ha passat i ho passa molt malament.

- Ell té una intuïció natural, que ha de formar part d'això i que ha d'estar a favor d'això i d'aquesta gent. Té una doble influència, la del Dani i la de la senyora Stendhal. Ella pateix com qui més, però en Dani és més impulsiu, menys reflexiu, creu que els bons són bons i els dolents, dolents. La senyora Stendhal té molt clar què defensa i què vol. I que cadascú s'ha de responsabilitzar de la seva pròpia motxilla i que no val excusar-se.

L'escriptor Rafel Nadal. Foto: Eva Domínguez

- Com se li va acudir la història? Als *Palmisano* hi ha un component accidental, el fet de ser en una plaça i començar a imaginar una història, in situ.

- Els incontrolats de la República van matar molta gent que no tenia cap significació pública, simplement perquè eren de missa. L'espurna de la història me la va fer venir en Modest Prats, quan un periodista li va titular una entrevista "*Modest Prats, a qui els feixistes van matar el pare durant la guerra*". Un dia, davant de la Llibreria 22 em va explicar la història, entre divertit i angoixat. Em deia que l'endemà havia trucat al periodista i li va dir que al seu pare el van matar els comitès, simplement perquè era un home de missa. La resposta del periodista va desconcertar totalment en Modest. Li va dir: "si tu ets un capellà progre, com pot ser que el teu pare el matessin els bons?". No va entendre res! Allò em va fer venir moltes ganes d'escriure una

història on em reivindico hereu de la República. Em vull sentir solidari també dels errors de la República, que van ser molts. La legitimitat era aquella i el projecte que m'interessa era aquell. Però, en canvi, això no excusa cada comportament individual: cadascú és bo o dolent en funció a allò que fa i cada acció ha de ser jutjada en funció del seu codi de valors morals.

- La Guerra Civil crea un trencament abrupte, en la línia històrica temporal, però també entre la pròpia societat civil.

- Sí, la repressió posterior va ser horrorosa. Però també hi va haver molts herois i heroïnes que es van enfrontar al descontrol i a la violència dels primers mesos de la rereguarda. I gent que va pagar el doble preu de ser menystinguts "pels seus" i després patir la repressió "dels altres".

- Els valors republicans van ser tirats per la borda, de manera fulminant. I oblidats durant dècades.

- Jo reivindico molt l'esforç que ha fet Catalunya en l'ensenyament, en allò que en dèiem "anar a escola". No crec gens que els pobles siguin millors els uns que els altres. Sí, però, que crec que la formació de les classes populars, a Catalunya, sempre ha anat dues passes per sobre del que li pertocaria per Producte Interior Brut. Això ja ve del segle XIX, quan hi ha moviments com el federalisme de l'Empordà, el socialisme utòpic, el republicanisme democràtic d'Abdó Terrades, Narcís Monturiol, o quan l'ajuntament de Figueres munta el primer institut públic de l'estat espanyol. I també la Mancomunitat fa un gran esforç, en un moment de pacte amb les classes populars, amb els Ateneus, etc. Això provoca que a Catalunya hi hagi unes classes populars molt ben formades, també en la postguerra.

«La senyora Stendhal», la nova novel·la de Rafel Nadal. Foto: Eva Domínguez

- Hi ha haver una època en què les classes populars tenien devoció per l'educació.

- Perquè sabien que era l'única eina a través de la qual farien una emancipació individual (a través dels fills) i de classe. La senyora Stendhal ve d'aquesta tradició. "Sserem lliures i els guanyarem quan sabrem tant com ells, no quan els eliminem", pensen aleshores. La lliçó del llibre és aquesta: la nostra lluita és aprendre i dominar les eines necessàries per transformar la societat, per acabar sent actors del nostre propi destí.

Lamentablement, cada vegada més tendim a una visió sectària de la història

- El llibre torna a hibridar la realitat i la ficció. Hi ha localitzacions, records, anècdotes que s'empelten amb la trama i amb els protagonistes. de quin personatge està més enamorat?

- De la senyora Stendhal, sens dubte. Les dones van perdre la guerra dues vegades: com a republicanes i com a dones. Van tenir una postguerra duríssima, però en cavi no van afluir mai. Catalunya té molt bona literatura femenina relacionada amb la postguerra, però crec que ens falta encara molta més literatura sobre aquestes dones que van ser capaces d'aguantar i dirigir les cases on no hi havia homes. Elles dirigien les cases econòmicament, amb la feina i, també, des d'un punt de vista intel·lectual. Les dones sempre són les qui pressionen als homes perquè deixin els nanos a l'escola.

- Per què el llibre comença amb aquesta cita de [Lhttp://www.grup62.cat/llibre-la-trilogia-de-la-nit-97770.html](http://www.grup62.cat/llibre-la-trilogia-de-la-nit-97770.html) , d'Elie Wiesel? Ell relata la seva vivència com a adolescent als camps de concentració de Birkenau, Auschwitz, Gleiwitz i Buchenwald, on els seus pares i la seva germana petita van morir.

- A mi, com a ell, també m'agradaria que el llibre servís a la gent més jove per tenir un testimoni d'allò. Tinc por que els joves perdin la visió completa i objectiva de la guerra un cop s'hagin perdut els referents que la van viure. Lamentablement, cada vegada més tendim a una visió sectària de la història.

- Hi ha una generació a qui se li acaben els testimonis directes.

- Elie Wiesel viu amb desesperació aquest oblit dels camps d'extermini. Hi ha temes que no els podem relativitzar. El que més m'emprenya són les actituds individuals de cadascú. Tu pots reivindicar-te com a hereu de la República i dels seus errors, i a la vegada, ser contundent amb les atrocitats que es van cometre. És tan fàcil com tenir-ho clar. I no té res a veure amb què la República va patir l'aïllament internacional o qualsevol altra excusa. Cada acte el pots jutjar individualment.

Rafel Nadal, entrevistat per Esteve Plantada. Foto: Eva Domínguez

- El llibre està escrit en capítols curts i concisos, sobretot a la primera part, amb un ritme molt "picat". Volia crear un efecte de complicitat amb el lector?

- Sí, sobretot al principi, quan el nen és nen. Calia reproduir aquella mirada, els impulsos senzills i directes, que no necessiten res més. Quan arribo a la guerra, el relat del Comissari és molt més extens, i els darrers capítols, amb el nen convertit en adult, també. No he volgut explicar la guerra, ni la societat de l'època. he volgut explicar una història concreta, i crec que amb això ja és suficient.

Els actors de la política són curt-terministes i juguen de manera massa sectària al resultatisme

- Fa pocs dies, es va fer molt popular un article seu que era espectacularment "profètic" pel que fa a la independència (<http://www.naciodigital.cat/noticia/94980/rafel/nadal/profeta/independencia>) . És una de les seves habilitats ocultes, la de fer d'endeví o predictor del futur polític?

- Reconec que abans estava més en forma per predir que no pas ara. [riu] Abans també era més fàcil: els actors que protagonitzaven la història podien fer coses previsibles, sempre que tinguessis temps, olfacte i vista. Ara, però, els actors de la política són curt-terministes i juguen de manera massa sectària al resultatisme. Això fa impossible saber on aniran, perquè, depenent de

com evoluciona l'escenari, canvien del tot.

- Fa de mal predir on anirem a parar, doncs.

- Sí, però crec que encara som en un moment molt il·lusionant, tot i que té molts riscos. Tothom vol pensar que tot és col·lectiu, que els lideratges no importen res, que els actors polítics o econòmics no podran fer res en front de l'acció popular. Però, al final, el paper dels lideratges és determinant. Aquella gent que sigui capaç d'intuir moviments, i de fer que tothom confii en aquests moviments, és vital.

- Tenim líders, en aquest sentit?

- En els mesos que ve, veurem l'altura real de tots els líders que ara ens representen. Ara bé, en relació amb el llibre, i com a llegat que el fes perdurable, m'agradaria dir als joves que no tothom que forma part del col·lectiu que tu defenses és bo pel fet que sigui al teu bàndol. I a la inversa, també passa amb els "dolents". I això és una lliçó pels temps presents.

L'escriptor i periodista Rafel Nadal. Foto: Eva Domínguez